

Pressemelding fra utvalget som har vurdert det etiske rammeverket for Statens pensjonsfond utland (SPU):

En ansvarlig, finansiell forvaltning av pensjonsfondet

Dato: 15.10.2026

Regjeringen oppnevnte utvalget 7. november i fjor for å vurdere det etiske rammeverket for Statens pensjonsfond utland (SPU). Vi overleverer i dag våre anbefalinger til Finansdepartementet.

Samme dag som utvalget ble oppnevnt, ble deler av fondets rammeverk stilt i bero etter anmodning fra Stortinget. Det har vært et viktig hensyn for utvalget å legge til rette for at alle virkemidler i den ansvarlige forvaltningen raskt kan tas i bruk igjen. Et tydelig og godt forankret rammeverk for den ansvarlige forvaltningen bidrar til tillit og legitimitet til fondet. Fondets rammeverk må stå seg i en verden som er blitt politisk mer krevende.

Vi bygger videre på det etiske grunnlaget i NOU 2003: 22 *Forvaltning for fremtiden* fra Graverutvalget. De grunnleggende prinsippene har stått seg over tid, samtidig som virkemidlene og institusjonene er blitt videreutviklet. Fondet har siden da blitt langt større og viktigere for norsk velferd, og fondet er blitt mer synlig ute. Samtidig har Norges Bank vunnet erfaring og kompetanse i ansvarlig forvaltning. Etikkrådet har bidratt med uavhengige vurderinger av risiko for at selskaper medvirker til grove normbrudd. Utvalget tilrår å bygge videre på dette.

Fondet har to etiske forpliktelser, og det er etter utvalgets syn viktig å finne en god balanse mellom dem.

Fondet skal for det første bidra til velferd for både nålevende og senere generasjoner. Da rammeverket ble stilt i bero i fjor, la Stortinget til grunn at fondet *«skal være et bredt diversifisert, globalt fond med formål om å oppnå høyest mulig avkastning til akseptabel risiko. Rammeverket skal legge til rette for at formuen vokser og varer.»* Utvalget mener hensynet til bred spredning for investeringene bør tas inn i mandatet for forvaltningen.

Fondet skal samtidig søke å unngå å være investert i selskaper som det er en uakseptabel risiko for at medvirker til eller selv er ansvarlige for grove etiske normbrudd. Grove normbrudd gir en høy terskel. Utvalget foreslår at banken som en hovedregel skal søke å motvirke risikoen for slike normbrudd gjennom eierskapsutøvelse. Når Norges Bank som forvalter motvirker, og det er rimelige utsikter til at risikoen for grove normbrudd kan reduseres, er det også etisk forsvarlig å fortsatt eie aksjene.

Det har vært viktig for utvalget at fondets etiske prinsipper skal videreføres. Samtidig skal virkemiddelbruken tilpasses. Når banken motvirker grove normbrudd i eierskapsutøvelsen, skal det tas høyde for at endring i selskapers adferd kan ta tid. Fører påvirkningen ikke fram, skal fondet ikke lenger være investert i selskapet med mindre uttrekk av selskapet kan true fondets mulighet til å forbli et bredt spredt, globalt fond.

Utvalget foreslår å videreføre et faglig uavhengig Etikkråd. Rådets arbeidsoppgaver foreslås endret. Etikkrådet skal fortsatt vurdere risikoen for at fondet er investert i selskaper som medvirker til eller selv er ansvarlige for grove normbrudd, men ikke tilrå virkemiddel. Banken har et helhetsansvar og velger virkemidlene i den ansvarlige forvaltningen. Vi legger fram to modeller for hvordan Etikkrådet kan organiseres; én der rådet oppnevnes av Norges Bank og én med fortsatt oppnevning av Finansdepartementet etter forslag fra Norges Bank.

Utvalget legger videre vekt på at Norges Bank skal være forberedt når konflikt utvikler seg til krig. Utvalgets forslag legger til rette for at banken da skal kunne reagere raskt. Den skal forberede seg og øve på mulige forløp. Samtidig må saksbehandlingen være grundig.

Utvalget foreslår at det fortsatt skal kunne utelukkes selskaper som produserer visse type produkter (produktkriteriene). Også kjernevåpenkriteriet videreføres, men virkeområdet endres. Fondet skal ikke være investert i selskaper som produserer kjernevåpen, med mindre selskapet er hjemmehørende i en stat som er kjernevåpenstat i henhold til ikkespredningsavtalen og som er alliert med Norge. Det betyr at flere europeiske og amerikanske selskaper som produserer komponenter til kjernevåpen, kan tas inn igjen i fondet. Den sikkerhetspolitiske situasjonen har endret seg, vi bygger opp forsvaret, beskyttelsen som gis av NATOs atomvåpenparaply, har fått økt betydning, og selskapene som tas inn igjen, produserer våpen som vi trenger for vår egen beskyttelse.

Vi mener også at det framover skal være kriterier rettet mot selskapers adferd. Det er her viktig at retningslinjene er rettet mot selskaper, ikke stater. Eventuell kritikk av stater bør rettes av regjeringen gjennom diplomatiske kanaler, ikke av Etikkrådet eller Norges Bank. Det foreslås derfor å ta ut kriteriet som krever en eksplisitt vurdering av staters bruk av våpen i henhold til humanitærretten. Utvalget foreslår samtidig å utvide et kriterium om salg av våpen til stater til å gjelde alle stater der Norge er tilsluttet sanksjoner eller tiltak som begrenser salg av våpen til statens myndigheter, såkalt våpenembargo. Utvalget legger videre vekt på at krenkelser av individers rettigheter i krig allerede ivaretas av et annet kriterium.

Åpenhet er en forutsetning for tillit til forvaltningen av SPU. Fondet er fellesskapets midler, og allmennheten må kunne se hvordan de forvaltes. Det bør derfor etter utvalgets syn fortsatt være stor åpenhet om Norges Banks og Etikkrådets arbeid. Form og tidspunkt for innsyn i vurderinger av enkeltselskaper bør tilpasses for ikke å svekke fondets muligheter til å ivareta begge de to etiske forpliktelsene.

Fondet skal være en ansvarlig, finansiell investor. Fondet må ha tillit hjemme og i markedene det er investert. Prinsippene som ble etablert for mer enn 20 år siden, står seg fremdeles. Utviklingen siden da gir samtidig andre muligheter i bruken av virkemidler. Utvalget legger fram forslag som vi mener gir en riktig balanse mellom fondets to etiske forpliktelser.